

ธนาคารแห่งประเทศไทย
BANK OF THAILAND

เศรษฐกิจศาสตร์

ฉบับปรับปรุงใหม่

“

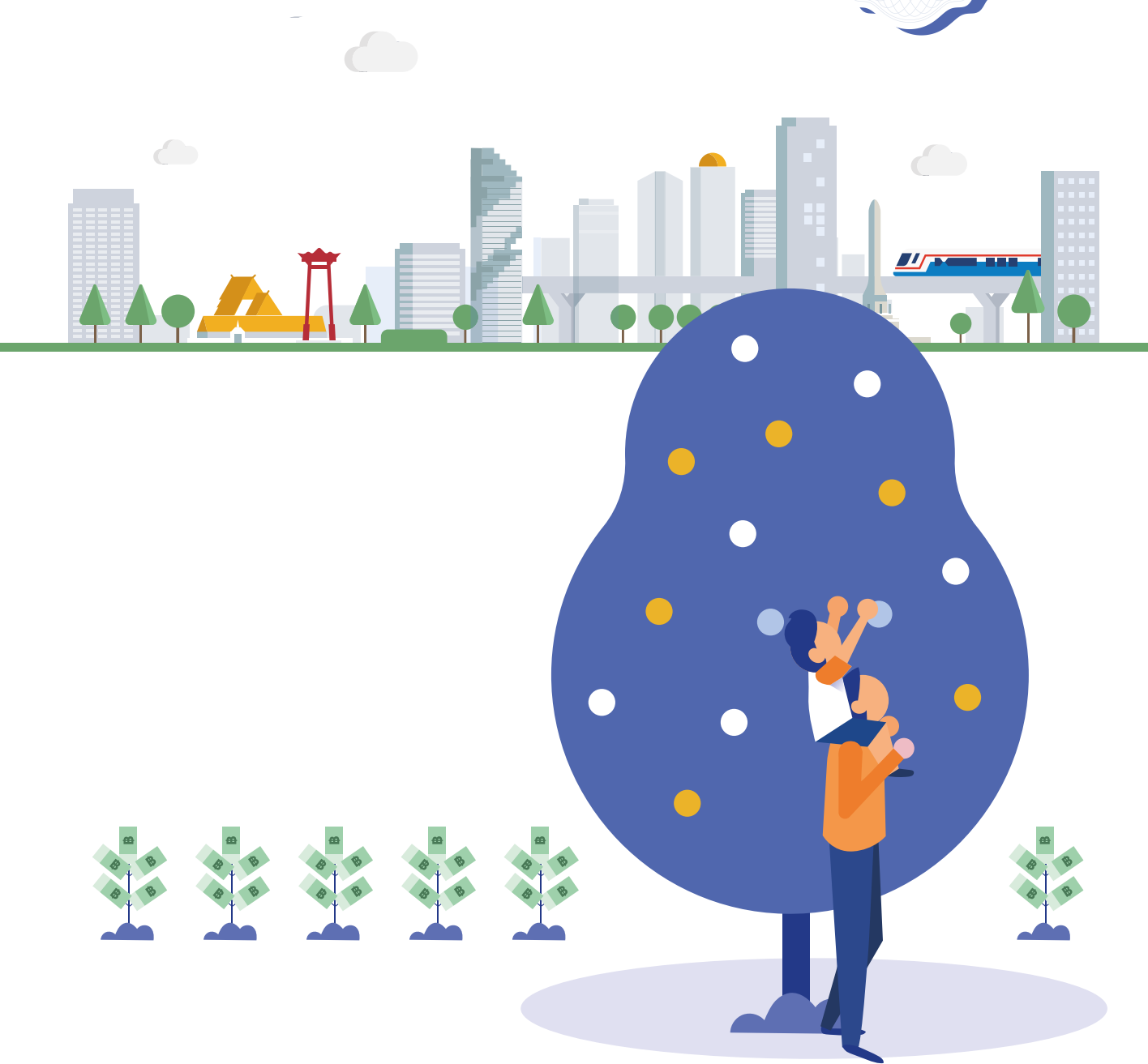
เศรษฐศาสตร์เป็นเรื่องใกล้ตัว
และไม่ได้ยากอย่างที่หลายคนเข้าใจกัน
หนังสือเล่มนี้จึงเป็น
หนังสือเรียนเสริมวิชาเศรษฐศาสตร์
ที่อธิบายถึงที่มาที่ไปของสิ่งที่เกิดขึ้น
ในชีวิตประจำวันด้วยหลักทางเศรษฐศาสตร์
เช่น ทำไมราคาสินค้าขึ้นเดียวกันถึงมีทั้งช่วงที่
ราคาถูกและราคาแพงแตกต่างกันออกไป เป็นต้น

”

เศรษฐศาสตร์

ฉบับปรับปรุงใหม่

เล่มเดียวอยู่

คำนำ

ในฐานะผู้ใช้วิชาเศรษฐศาสตร์ทำงานทุก ๆ วัน ตัวผมมักจะได้รับคำถามจากเด็ก ๆ หรือจากผู้ปกครองของเด็กว่า “เศรษฐศาสตร์เรียนเกี่ยวกับอะไร เรียนจบแล้วไปทำงานอะไรได้บ้าง ?”

คำถามนี้ตอบให้ยากก็ได้ ตอบให้สั้นก็ได้ ใครอยากอ่านคำตอบยาว ๆ สามารถพลิกไปอ่านบทที่ 1 ของหนังสือเล่มนี้ได้ทันที แต่ถ้าให้ตอบสั้น ๆ ผมอยากจะอธิบายว่า เศรษฐศาสตร์ เป็นวิชาที่ว่าด้วยเหตุผล การตัดสินใจ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องปากท้อง ความเป็นอยู่ และการทำมาหาได้ของพวกเราทุกคน เป็นวิชาที่ช่วยตอบใจที่ว่าด้วยข้าวของ เงินทุน แรงงาน และเทคโนโลยีที่มีอยู่นั้น เราควรจะบริหารจัดการทรัพยากรที่มีจำกัดเหล่านั้นอย่างไรให้เกิดประโยชน์ เกิดรายได้ เกิดความพึงพอใจสูงสุด ซึ่งเศรษฐศาสตร์จะช่วยให้แนวทางคิดอย่างเป็นระบบ และสามารถใช้ได้ทั้งสำหรับบุคคล ทั้งถิ่น อุตสาหกรรม ประเทศ หรือของโลก

เศรษฐศาสตร์อยู่ใกล้ตัวเรามากกว่าที่คิด เช่น คุณแม่จะซื้ออะไรมาทำอาหารดี เพราะราคาสินค้าในตลาดไม่เท่ากันในแต่ละวัน ชายหนุ่มจะพาหญิงสาวไปเที่ยวที่ไหนดี จึงจะทำให้สาวพอใจโดยไม่เกินงบประมาณในกระเป๋า อนาคตถ้าอยากมีบ้านมีรถจะรอเก็บออมจนมีเงินซื้อด้วยตัวเอง หรือจะกู้เงินจากธนาคารซื้อเดี๋ยวนี

ถ้าอยากเที่ยวญี่ปุ่นก็ต้องไปแลกเงินบาทเป็นเงินเยน ซึ่งบางวันก็แลกได้ถูกบางวันก็แพงขึ้นอยู่กับอัตราแลกเปลี่ยนในวันนั้น เป็นต้น

เศรษฐศาสตร์จะเป็นหลักคิดที่ช่วยให้เราสามารถตัดสินใจเลือกได้ดียิ่งขึ้น ช่วยให้เราเข้าใจที่มาที่ไปของเรื่องราวต่าง ๆ ในเรื่องเศรษฐกิจ เราจะสามารถฟังข่าวจากวิทยุและโทรทัศน์ได้เข้าใจมากขึ้น รวมทั้งสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

เศรษฐศาสตร์จึงเป็นวิชาที่ทุกคนนำไปใช้ประโยชน์ได้ ไม่จำกัดเฉพาะคนที่ใช้เศรษฐศาสตร์ในการประกอบอาชีพโดยตรง เช่น ครูสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ นักวิจัย นักการธนาคาร นักวิเคราะห์เศรษฐกิจในบริษัทเอกชน หรือนักวางแผนเศรษฐกิจในหน่วยงานราชการเท่านั้น คนอื่น ๆ เช่น เกษตรกร ผู้ผลิตสินค้า พนักงานขาย ผู้ประกอบอาชีพอิสระ หรือแม้แต่ผู้บริโภคทั่ว ๆ ไปอย่างเรา ๆ ท่าน ๆ ก็ควรรู้หลักเศรษฐศาสตร์เช่นเดียวกัน

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ในฐานะหน่วยงานหนึ่งของประเทศที่ใช้เศรษฐศาสตร์เป็นหลักในการทำงาน เพื่อให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน เราต้องการเผยแพร่ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ให้กว้างขวางออกไป เพื่อให้คนไทยมีหลักคิดที่ถูกต้องชัดเจน สามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ถูกพัดพาไปตามกระแสหรือตามสื่อต่าง ๆ ที่อาจไม่ถูกต้องก็ได้

นี่จึงเป็นที่มาของหนังสือเรียนเสริม “เศรษฐศาสตร์...เล่มเดียวอยู่” ซึ่ง ธปท. ไม่เพียงตั้งใจให้เป็นหนังสือเสริมสำหรับนักเรียนเท่านั้น แต่เราตั้งใจให้ประชาชนทั่วไปได้อ่านด้วย หนังสือเล่มนี้จึงถูกจัดทำขึ้นอย่างพิถีพิถัน เราได้คัดเลือกพนักงานของ ธปท. ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานด้านเศรษฐกิจการเงินที่หลากหลาย รวมทั้งเคยมีประสบการณ์สอนวิชาเศรษฐศาสตร์ให้แก่คนในหลายระดับ ไม่ว่าจะเป็นเด็กนักเรียน ครูสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ นักธุรกิจ จนถึงระดับชาวบ้านร้านตลาด ให้มาเป็นผู้เขียนหนังสือเล่มนี้

ผมได้มีโอกาสติดตามกระบวนการผลิตหนังสือ “เศรษฐศาสตร์... เล่มเดียวอยู่” ตั้งแต่ต้นจนจบ ได้เห็นความตั้งใจผู้เขียนและความเอาใจใส่ของคณะทำงานทุกคน จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นหนังสือความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ที่อ่านเข้าใจง่ายที่สุดในท้องตลาด มีเนื้อหาสาระครบถ้วน และมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ ที่สำคัญ หนังสือเล่มนี้มีเสน่ห์ดึงดูดให้อ่านสนุก เพราะมีการยกตัวอย่างในชีวิตประจำวันมาประกอบความเข้าใจเนื้อหาในแทบทุกหน้า ช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพได้ง่ายขึ้น รวมทั้งมีคำถามชวนคิดแทรกเป็นระยะ ๆ ช่วยให้ผู้อ่านสนุกไปกับการวิเคราะห์ ตามความรู้ที่เพิ่งได้รับมา

หนังสือเล่มนี้น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นให้ผู้อ่านสนใจวิชาเศรษฐศาสตร์มากขึ้น อาจเป็นแรงบันดาลใจให้เยาวชนหลายคนเลือกศึกษาเศรษฐศาสตร์ในระดับที่สูงขึ้นไป หรืออย่างน้อยก็ใช้เป็นประเด็นในวงสนทนากับเพื่อน ๆ เพื่อถกเถียงเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ได้ เพราะผมเองก็ไม่ต้องการให้การศึกษาของเราจบที่การอ่าน-ท่องจำ-นำไปสอบ แต่ควรจะเป็น อ่าน-คิด-ถกเถียงฟังความ-นำไปปฏิบัติ มากกว่า

ท้ายที่สุด ขอเรียนว่าเราพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อ่านทุกท่านในการปรับปรุงหนังสือเล่มนี้ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น รวมทั้งพร้อมจะจัดทำหนังสือเล่มถัดไปหรือผลิตสื่อรูปแบบอื่น ๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ในสังคมไทยให้กว้างขวางมากขึ้น

ขอให้ทุกท่านสนุกกับการอ่าน “เศรษฐศาสตร์...เล่มเดียวอยู่” ครับ

ไพบุลย์ กิตติศรีกังวาน

ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายนโยบายการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทย

สิงหาคม 2555

คำนำ

(ฉบับปรับปรุงใหม่)

ในฐานะที่ปรึกษาหนังสือ “เศรษฐศาสตร์...เล่มเดียวอยู่” ผมรู้สึกยินดีมากหลังจาก สปท. ได้จัดทำและตีพิมพ์หนังสือเล่มนี้เมื่อปี 2555 และได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นจากท่านผู้อ่าน มีหลายคนบอกผมว่าหนังสือเล่มนี้น่าสนใจและเป็นประโยชน์ เพราะอ่านได้ทุกว้ย ไม่ต้องมีพื้นฐานด้านเศรษฐศาสตร์มาก่อน เป็นการเล่าเรื่องเศรษฐศาสตร์แบบง่าย ๆ และนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ผู้เขียนและทีมงานต่างก็รู้สึกภูมิใจที่ได้สร้างสรรค์งานเขียนที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในวงกว้าง

แม้ทุกวันนี้ ผู้อ่านจะเข้าถึงหนังสือเล่มนี้ได้สะดวกผ่านช่องทางออนไลน์ แต่มีคำขอให้ทาง สปท. ตีพิมพ์แบบรูปเล่มเพิ่มเติมมาอย่างต่อเนื่อง ในวาระที่หนังสือเล่มนี้จะตีพิมพ์ใหม่อีกครั้งหลังผ่านไป 8 ปี ทางผู้เขียนและทีมงานจึงตั้งใจถือโอกาสนี้ปรับปรุงเพิ่มเติมเนื้อหาให้สมบูรณ์และทันกับโลกในปัจจุบัน เช่น เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่กำลังเปลี่ยนโลกจะมีผลกับเราอย่างไร ? หลังจากเกิดวิกฤตการเงินโลกในปี 2551 จนสหรัฐฯ ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป ต้องหันมาใช้นโยบายการเงินแบบนอกกรอบ (unconventional monetary policy) เพื่อช่วยฟื้นเศรษฐกิจ เมื่อเวลาผ่านไปแล้ว 10 ปี เราเรียนรู้ผลที่ตามมาอย่างไรบ้าง ? ทำไมธนาคารกลางทั่วโลกให้ความสำคัญกับ “เสถียรภาพระบบการเงิน” มากขึ้น ? มีความเสี่ยงใหม่อะไรในโลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและมีความไม่แน่นอนสูง เป็นต้น

ผมยังเชื่อว่า การอ่าน-คิด-ถกเถียงฟังความ-นำไปปฏิบัติ จะเป็นประโยชน์และทำให้เราอยู่รอดได้ในโลกยุคดิจิทัล ที่ต้องเรียนรู้และปรับตัวให้เร็ว เราต้องตั้งคำถามกับสิ่งใหม่ ๆ ถกเถียงแลกเปลี่ยนความคิดกับคนที่หลากหลาย นำไปปรับใช้และพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้นทุก ๆ วัน หนังสือเล่มนี้จะช่วยฝึกกระบวนการนี้ได้ดี เพราะผู้เขียนจะเริ่มจากคำถามเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน มีกิจกรรมและคำถามชวนคิดเป็นระยะ มีการยกตัวอย่างจริงให้เห็น ช่วยร้อยเรียงความเข้าใจที่ละเอียดเรื่องจนสมบูรณ์ชัดเจน ในส่วนท้ายเล่มผู้เขียนได้รวบรวมศัพท์เศรษฐศาสตร์ที่น่าสนใจและข้อมูลเศรษฐกิจไทยที่สำคัญเอาไว้ สำหรับให้ผู้สนใจได้ใช้อ้างอิงและค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไปด้วย

ท้ายที่สุด เรายังพร้อมรับฟังความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงหนังสือเล่มนี้ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปในอนาคตนะครับ ขอให้สนุกกับการอ่าน “เศรษฐศาสตร์...เล่มเดียวอยู่” ฉบับปรับปรุงใหม่ครับ

ไพบุลย์ กิตติศรีกังวาน
รองผู้อำนวยการ ด้านบริหาร
ธนาคารแห่งประเทศไทย
ธันวาคม 2563

สารบัญ

08

บทที่ 1

ความเข้าใจและความสำคัญ
ของเศรษฐศาสตร์

18

บทที่ 2

ปัญหาพื้นฐาน
ทางเศรษฐศาสตร์

26

บทที่ 3

การแก้ปัญหาพื้นฐาน
ทางเศรษฐศาสตร์ :
ผลิตอะไร ผลิตอย่างไร
ผลิตให้ใคร

36

บทที่ 4

กลไกราคา : อุปสงค์และอุปทาน
56

กล่องความรู้ที่ 1

การใช้น้ำมันของไทย
มีความยืดหยุ่นต่อราคาหรือไม่ ?

60

กล่องความรู้ที่ 2

ตลาดแรงงาน
และการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ

61

กล่องความรู้ที่ 3

ทักษะแรงงานในโลกการทำงาน
ยุคใหม่...เราต้องทำอะไรเพื่ออยู่รอด
ในอนาคต ?

64

บทที่ 5

การทำงานของระบบเศรษฐกิจแบบปิด

79

กล่องความรู้ที่ 4

ความเชื่อมโยงของภาคเศรษฐกิจจริงและภาคการเงิน

82

บทที่ 6

การทำงานของระบบเศรษฐกิจแบบปิดและมีรัฐบาล

94

บทที่ 7

การทำงานของระบบเศรษฐกิจแบบเปิดมีภาคต่างประเทศ

103

กล่องความรู้ที่ 5

เงินลงทุนจากต่างประเทศมีความสำคัญแค่ไหน ?

106

บทที่ 8

เป้าหมายของเศรษฐกิจมหภาค

112

กล่องความรู้ที่ 6

GDP เป็นตัวชี้วัดความกินดีอยู่ดีของประชาชนที่ดีจริงหรือ ?

120

กล่องความรู้ที่ 7

อัตราเงินเฟ้อต่ำลงทั่วโลกเพราะอะไร และจะส่งผลอย่างไรต่อการดำเนินนโยบายการเงิน ?

123

กล่องความรู้ที่ 8

ทำไมต้องแบ่งแยกบทบาทหน้าที่รัฐบาลกับธนาคารกลาง

126

บทที่ 9

การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาค (เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย)

130

กล่องความรู้ที่ 9

ใครคือผู้ชี้ทิศทางแนวนโยบายการคลัง ?

142

กล่องความรู้ที่ 10

การดำเนินนโยบายการเงินแบบพิเศษ (unconventional monetary policy) ของประเทศเศรษฐกิจหลัก

144

กล่องความรู้ที่ 11

กระบวนการทำนโยบายการเงินของแบงก์ชาติในปัจจุบัน

151

บทส่งท้าย

152

บทความท้ายเล่ม : เงินเฟ้อใกล้จริงหรือ ?

154

อภิธานศัพท์ (Glossary)

160

แหล่งค้นหาข้อมูลทางเศรษฐกิจ

164

วิภาคเศรษฐกิจไทย